

Європейський інформаційно-дослідницький центр

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.celbriant.org.uk

Особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в столицях держав-членів ЄС

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-дослідницьким центром
на запит народного депутата України

В деяких столицях країн-членів ЄС, таких як **Берлін, Братислава, Таллінн, Мадрид, Варшава, Будапешт**, передбачено законодавче регулювання адміністративно-територіального устрою столиці. В згаданих столицях створені адміністративні одиниці нижчого рівня, що мають відповідні представницькі органи місцевого самоврядування. Натомість в столицях **Софії, Гельсінкі та Брюсселі** створення адміністративних одиниць нижчого рівня законом не передбачено.

Берлін, Федеративна Республіка Німеччина

Відповідно до **Конституції Берліну**¹, **Берлін – це земля ФРН та місто**. Кожна земля має власну конституцію і може приймати закони з певних питань.

Органи влади міста-столиці Берлін:

- **Парламент – Палата Представників (Abgeordnetenhaus)**, 130 членів, приймає свої власні правила процедури. Палата Представників є водночас і парламентом Федеральної землі Берлін. Палата Представників обирає **Голову Палати Представників**, заступників голови Палати Представників, а також інших членів Президії з числа своїх членів;
- **виконавчий орган – Сенат (Senat von Berlin)**, який складається з **правлячого Бургомістра (Regierender Bürgermeister)** і максимум 10 сенаторів, один з яких є **бургомістром** – заступник правлячого Бургомістра. Правлячий Бургомістр одночасно є **Лорд-Мер міста (Oberbürgermeister der Stadt)** та **прем'єр-міністром** Федеральної землі (Ministerpräsident des Bundeslandes).

Відповідно до Конституції, місто **Берлін** складається з **12 районів (borough)**. Райони Берліну **не є незалежними** муніципалітетами. Повноваження районних адміністрацій **обмежені**, районні адміністрації підпорядковуються **Сенату Берліну**. Райони в свою чергу поділяються на квартали (неофіційно), які не мають органів місцевого самоврядування. Будь-яка зміна території району міста відбувається за згодою **Палати Представників міста**. Бюджетне управління повинно ґрунтуватися на 5 річному фінансовому плані.

Органи управління районами міста:

- **Районна Асамблея (Bezirksverordnetenversammlung)** – представницький орган, обирається населенням;
- **Адміністрація району (районні комітети)** – виконавчі органи, кожен з яких складається з керівника (**ландрата**) і членів **районного комітету**.

¹ The Constitution of Berlin [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.berlin.de/rbmskzl/en/the-governing-mayor/the-constitution-of-berlin/>.

Районам надається частка управління відповідно до принципів самоврядування. **Сенат** вирішує ті питання, які мають важливе значення для міста в цілому або ті, які потребують термінового вирішення. **Районні адміністрації** вирішують всі інші адміністративні завдання. Сенат може видавати керівні принципи і загальні адміністративні положення, що стосуються діяльності районів міста.

Сенат має право делегувати додаткові індивідуальні завдання до районних адміністрацій. **Районна Асамблея** (55 членів) обирається в той час, що і Палата Представників. **Районна Асамблея** здійснює нагляд за адміністрацією району і приймає рішення про бюджет району.

Функції місцевого самоврядування²:

- ✓ Забезпечення діяльності інфраструктури (житло, вулиці, виробничі майданчики, вода, вивезення сміття, електрика, газ).
- ✓ Побутове обслуговування (громадський транспорт, культура, лазні, спорт, дозвілля).
- ✓ Соціальні питання (соціальний захист, інтеграція меншин, забезпечення участі в громадському житті, підтримання соціальної злагоди (миру)).
- ✓ Формування життєвого середовища і перспективне планування (планування розвитку міста, якість життєвого середовища, екологія, розвиток культури і засобів комунікації).
- ✓ Громадський порядок (пожежна служба, поліція, служба зв'язку, охорона навколишнього середовища).

Парламент, уряд і адміністрація, в тому числі районних адміністрацій (borough), повинні виконувати обов'язки Берліна як муніципалітету, об'єднання муніципальних утворень, а також Землі.

Братислава, Республіка Словаччина

Органи влади (Mestská samospráva) міста-столиці Братислава³:

- **Мер міста (Primator)** – головний виконавчий орган, обирається на 4 роки;
- **Міська Рада (Mestske zastupiteľstvo)** – законодавчий орган міста, відповідальний за такі питання, як бюджет, місцеві закони, міське планування, утримання доріг, освіта та культура. Міська Рада складається з 45 членів, що обираються на 4 роки. **Органи Міської Ради:**

² Міське самоврядування [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міське_самоврядування.

³ Офіційна веб-сторінка Братислави [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bratislava.sk>.

- ✓ **Міська Рада (Mestska rada)**, виконавчий та наглядовий орган, також виконує роль радника для мера міста. Складається з **28 членів**: мер міста та його заступники, старости районів міста та до 10 членів міської ради.
- ✓ **Комісія Міської Ради (Komisie mestského zastupiteľstva)**.
- **Місцеві органи влади (Magistrat Bratislavy)**: староста, місцева рада (9 членів), комісія.

Місто Братислава для цілей самоврядування поділено на **17 районів (Mestské časti)**, кожен з яких має власного **старосту та раду** (Закон про Головне місто Республіки Словаччина). Міські райони є самостійними формуваннями, що мають власне майно, фінансові ресурси. Кількість депутатів залежить від розміру та кількості населення даного району. Кожен з районів міста збігається з **20 кадастровими районами** міста за винятком двох районів. Неофіційний поділ включає менші частини - квартали і населені пункти. **Міська Рада створює, ліквідує, об'єднує, ділить та вносить інші зміни щодо меж районів за згодою або на прохання мешканців району шляхом голосування.**

Законодавчо-нормативне підґрунтя для функціонування міста-столиці Братислава:

- 1) **Статут головного міста Республіки Словаччина (Štatút hlavného mesta SR Bratislavy)**⁴, важливий інструмент розподілу завдань уряду Братислави, містить перелік повноважень міської та місцевих рад;
- 2) Нормативні акти, що видає міська рада (Všeobecne záväzné nariadenia);⁵
- 3) Закон про муніципалітети (Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení);⁶
- 4) Закон про Головне місто Республіки Словаччина (Zákon o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave);⁷
- 5) Закон про Комунальну власність (Zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí);
- 6) Закон про Вибори до органів місцевого самоврядування (Zákon č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí).

⁴ Štatút hlavného mesta SR Bratislavy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bratislava.sk/statut-hlavneho-mesta-sr-bratislavy/d-11018373>.

⁵ Všeobecne záväzné nariadenia [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.bratislava.sk/vismo/zobraz_dok.asp?p1=149173&id_org=700000&id_ktg=8430&rd=0.

⁶ Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bratislava.sk/zakon-o-obecnem-zriadeni/d-880/p1=149273>.

⁷ Zákon o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bratislava.sk/zakon-o-hlavnom-meste/d-882/p1=149373>.

Староста району призначається мером міста. Міська рада та місцева рада мають право оголошувати референдум (референдум не можна проводити, коли питання стосується місцевого бюджету). **Місцева рада** (районна) проводить референдум з питань, що стосуються зміни назви району, його злиття з іншим районом міста, зміни меж району. Місцеві ради забезпечують комплексний розвиток районів міста.

Міські райони зобов'язані:

- забезпечити соціальний та економічний розвиток міських районів відповідно до загальноміського розвитку;
- забезпечити виконання функцій земельного планування, місцевого розвитку району, землекористування;
- забезпечити захист навколишнього середовища в районі міста;
- забезпечити охорону пам'яток місцевого значення, які мають історичну, культурну або соціальну значимість в міських районах;
- забезпечити технічне обслуговування, стан місцевих доріг і громадських просторів.

Районна рада має у власності об'єкти місцевого значення, необхідні для вирішення завдань місцевого самоврядування, для розвитку і зміцнення міста. Міська Рада може довірити своє майно районним органам влади.

Брюссель, Королівство Бельгія

Брюссель⁸ — столиця Бельгії та Фландрії, центр найбільшої міської агломерації країни. **Місто Брюссель** входить до складу **Брюссельського Столичного Регіону**, який складається з 19 муніципалітетів **включаючи місто Брюссель**. Відповідно до Конституції Бельгії⁹ **столицею Бельгії є місто Брюссель** (стаття 194).

Адміністративний поділ. Бельгія є федеральною державою і складається з трьох мовних громад і трьох регіонів:

- Фламандський регіон (5 провінцій);
- Валлонський регіон (5 провінцій);
- **Брюссельський столичний регіон – не ділиться на провінції.**

Провінції, у свою чергу, діляться на **комуни**.¹⁰ Місто Брюссель є **комуною**. Адміністративно-територіальний поділ **міста не передбачений**.

Органи влади міста-столиці Брюссель:

⁸ Офіційна веб-сторінка міста Брюссель [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bruxelles.be/artdet.cfm/4005>.

⁹ THE BELGIAN CONSTITUTION [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/Валентина/Downloads/b249d2a58a8d0b9a5630012da8a3.pdf>.

¹⁰ Ю. В. Ковбасюка,. АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ [Електронний ресурс] / Ю. В. Ковбасюка,, М. К. Орлатого. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/Валентина/Downloads/%255CNMKD%255Clibrary_nadu%255CNavch_Posybniky%255C047a8658-7f2e-41aa-90e3-c2ebf37d4593.pdf.

- **Міська Рада**, обирається населенням на 6 років;
- **Виконавчий орган** – коледж альдерменів, складається з мера і альдерменів;
- **Мер** – очолює і раду і коледж альдерменів, призначається Королевою за рекомендацією міської ради.

Органи міської влади відповідають за:

- Громадський порядок.
- Міське планування.
- Водопостачання.
- Вивіз сміття.

Будапешт, Республіка Угорщина

Система місцевого самоврядування в місті Будапешт є дворівневою: місцеві органи влади столиці та її районів.

Органи влади міста-столиці Будапешт:

- **Лорд-Мер міста**, виконавчий орган, який обирається на 4 роки.
- **Генеральна Асамблея** (33 члени, 34-й член – мер, 23 з яких – це мери районів міста та 9 представників від так званих компенсаційних списків партії). Орган представників, обирається за змішаною виборчою системою населення міста строком на 4 роки.
- **Головний Нотаріус**, очолює бюро Генеральної Асамблеї, призначається органом представників, допомагає в роботі органу представників і меру міста.

Відповідно до **Закону про місцеве самоврядування**,¹¹ місто Будапешт складається з **23 районів**.¹²

Районні органи управління:

- Мер району;
- Органи представників.
- Нотаріус, очолює бюро районного органу представників.

¹¹ Act LXV of 1990 On Local Governments [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.minelres.lv/NationalLegislation/Hungary/Hungary_Municipal_English.htm.

¹² The Municipality of Budapest [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://budapest.hu/sites/english/Lapok/The-Municipality-of-Budapest.aspx>.

Генеральна Асамблея Будапешта і районні органи представників **рівні** з точки зору їх основних прав, відсутні ієрархічні відносини між ними. Місцеві публічні функції, як правило, здійснюються районними органами влади, в той час як завдання, що пов'язані з декількома районами або містом в цілому, здійснюються органами влади міста Будапешт.

В межах столиці **Генеральна Асамблея, районні органи представників мають право ініціювати створення, ліквідацію, зміну, об'єднання та поділ районів. Відповідну ініціативу органи міської влади чи органи районної ради подають до Парламенту.** Представницький орган місцевої влади проводить референдум з питань зміни території. Якщо референдум в певному районі міста проводиться за ініціативи Генеральної Асамблеї, то він проводиться за кошти міської ради.

Органи представників в районі міста можуть створювати органи місцевого самоврядування для окремих частин/кварталів міста, шляхом проведення референдуму. Районні органи в місті мають окремі обов'язки та повноваження. Районні органи здійснюють свої повноваження самостійно.

Органи влади районів у місті в межах своєї території забезпечують: місцевий розвиток, планування територій, захист довкілля, управління житлом, утримання громадського транспорту, соціальний захист, функціонування початкової освіти, утримання доріг і кладовищ, водопостачання і водовідведення, забезпечення протипожежної безпеки, розвиток сфери культури, здійснення контролю за дотриманням прав національних і етнічних меншин.

Органи влади районів у місті можуть вільно створювати асоціації один з одним, або з місцевими органами влади за межами столиці. Райони міста мають **власний бюджет та майно.** Передбачена можливість передачі власності між містом та його районами.

Варшава, Республіка Польща

Варшава, єдине польське, місто устрій якого визначений в окремому законі – Закон про Устрій міста-столиці Варшава (Ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy).¹³ Відповідно до **Закону, столиця Варшава є гміною,** що має статус міста на правах повіту.

Органи міської влади:

- **Міська Рада (Radę miasta)** – законодавчий і контрольний орган міста. В склад **Міської Ради Варшави** входить **60 членів (radni).** Міська Рада Варшави ухвалює Статут міста Варшави.¹⁴

¹³ Internetowy System Aktów Prawnych, Ustawa o ustroju miasta stołecznego Warszawy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150001438> .

- **Керівник Міської Ради** (Przewodniczącym Rady Miasta);
- **Президент міста** (Prezydenta miasta stołecznego Warszawy) – виконавчий орган міста;
- **Адміністрація Міста** - організаційна одиниця, за допомогою якої президент міста виконує завдання.

Створення додаткових одиниць – діляниць/районів (dzielnica) в місті Варшава є **обов'язковим**. Рада міста столичного Варшава, шляхом рішення, після консультації з жителями або за ініціативи жителів створює, об'єднує, ділить та ліквідує додаткові одиниці. Статут району, наданий Міською Радою, визначає **назву району, межі району, завдання і компетенцію та правила і спосіб функціонування її органів**. На даний час у Варшаві функціонує **18 районів**.

Органи місцевої влади району:

- **районна рада;**
- **бурмістр району (burmistrz dzielnicy);**
- **адміністрація району.**

Статут району може встановлювати, що законодавчим органом діляниці є **загальні збори мешканців**. Загальні збори можуть обирати управління діляниці. Голова діляниці може брати участь у роботі Ради гміни, без права голосу.

Засади утворення, об'єднання, поділу, ліквідації допоміжної адміністративної одиниці окреслює статут гміни.¹⁵ **Зміна границь району в місті відбувається шляхом** забезпечення максимально можливої однорідності в межах району; беручи до уваги соціальні, економічні та культурні зв'язки; забезпечуючи можливість виконання завдань, що впливають зі сфери діяльності району. Зміна території вимагає проведення консультації з мешканцями району.

До сфери діяльності району входить вирішення місцевих питань, а саме:

- утримання та експлуатація муніципальних приміщень/будівель.
- утримання/обслуговування закладів освіти і виховання, культури, соціального забезпечення, відпочинку, спорту, туризму в межах встановлених в статуті міста та інших рішень міської ради.
- завдання, пов'язані з охороною здоров'я, в межах встановлених в статуті міста та інших рішень міської ради.
- утримання зелених насаджень та доріг місцевого значення в межах встановлених в статуті міста та інших рішень міської ради.
- утримання і експлуатація районних адміністративних об'єктів.
- здійснення контролю над одиницями нижчого рівня, що утворені на її території.

¹⁴ Statut m.st. Warszawy [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://bip.warszawa.pl/Menu_podmiotowe/Warszawa/statut.htm.

¹⁵ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19900160095>.

- виконання власних справ з метою задоволення потреб спільноти мешканців району.

Відповідно **до статуту міста**, адміністративні одиниці нижчого рівня в районі міста може створювати рада району за власної ініціативи або за бажанням принаймні 10% осіб, які мають виборче право на території проектованої одиниці. Організацію та масштаби діяльності одиниці нижчого рівня встановлює рада району. Об'єднання, поділ та ліквідація одиниць нижчого рівня настає аналогічно до їх утворення. Утворюються відповідно власні органи.

Фінансове управління району здійснюється на основі **районного додатку** до бюджетної резолюції міста-столиці Варшави, що є невід'ємною частиною цієї резолюції. Фінансові ресурси, зазначені в додатку, що призначені для використання районом, не можуть бути меншими, ніж заплановані в бюджеті міста.

Гельсінкі, Фінляндська Республіка

У Фінляндії немає органів регіонального самоврядування, що обираються населенням.¹⁶ **Місто-столиця Гельсінкі не має особливого статусу.**¹⁷ **Місто Гельсінкі входить до складу Столичного Регіону. Місто має свій бюджет.**

Основні нормативні акти, що регулюють місцеве та регіональне самоврядування:

- ✓ **Конституція Фінляндії**¹⁸
- ✓ **Закон про місцеве самоврядування (Local government act (365/1995))**¹⁹
- ✓ **Закон про муніципальні вибори (The Act on Municipal Elections (361/1972))**

Органи влади столиці Гельсінкі:

- **Міська Рада (кунанвалтусто)**, головний орган прийняття рішень в місцевій політиці, який складається з **85 осіб**, яких обирають жителі строком на 4 роки. Зі складу міської ради обирається **керівник ради**. Міська Рада може делегувати повноваження іншим органам.

¹⁶ Ю. В. Ковбасюка, АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ [Електронний ресурс] / Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/Валентина/Downloads/%255CNMKD%255Clibrary_nadu%255CNavch_Posybnyky%255C047a8658-7f2e-41aa-90e3-c2ebf37d4593.pdf.

¹⁷ Local and regional democracy in Finland [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1845013&Site=COE&direct=true#P202_19420.

¹⁸ The Constitution of Finland 11 June 1999 (731/1999, amendments up to 1112 / 2011 included) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>.

¹⁹ The Finish Local Government Act [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.localfinland.fi/en/authorities/local-self-government/Documents/Finnish%20Local%20Government%20Act.pdf>.

- **Адміністрація міста** (кунангалітус), виконавчий орган.
- **Мер міста і заступники Мера** складають виконавчу групу міста. Мер очолює адміністрацію.

Мадрид, Королівство Іспанія

Мадрид²⁰ — столиця та найбільше місто Іспанії, адміністративний центр автономної спільноти Мадрид. Столиця спільноти місто Мадрид – національна столиця Іспанії. Місто **Мадрид адміністративно розділений на 21 округ, які в свою чергу поділяються на 128 районів (barrios)**. Кожен район знаходиться у веденні **районної муніципальної ради**, членам яких делегують свої представницькі функції мешканці цього конкретного району. **У 2006 році** був прийнятий закон про Столицю і спеціальна **схема розвитку міста Мадрид, яку затвердили муніципальні збори міста**. Кожен елемент адміністративно-територіальної системи Іспанії наділений автономією.

Міські органи влади:

- **Міська рада (Ayuntamiento de Madrid)**, складається з 57 членів, що обираються раз на чотири роки шляхом загального голосування всіх громадян, яким на той момент виповнилося 18 років. З членів ради обирається **головуючий**.
- **Міська Виконавча Рада**, складається з мера, заступників мера, 8 делегатів.
- **Мер столиці**, обирається на загальних муніципальних виборах.

Початковою територіальною одиницею Іспанії є **муніципалітет**, яким керує муніципальна рада. Члени муніципальної ради (радники) обираються мешканцями муніципалітету. Головою виконавчого органу муніципалітету є **алькальд**, який обирається або мешканцями муніципалітету, або членами муніципальної ради. Муніципалітети утворюють **провінцію**, а їх кордони можуть змінюватися лише за рішенням **Генеральних кортесів (двопалатний Парламент Іспанії)**. Представницьким органом провінції є збори представників. **Конституція Іспанії** надає можливість провінціям, які мають спільні кордони, історичні, культурні і економічні особливості, утворювати автономні спільноти.

Місцеві органи влади:

²⁰ CITY OF MADRID [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.madrid.es/portales/munimadrid/en/Home/City-of-Madrid?vgnextoid=e5a8dfd258681510VgnVCM1000000b205a0aRCRD&vgnnextchannel=29367421ee261510VgnVCM2000000c205a0aRCRD>.

- **Рада органу місцевого самоврядування** (хунта де губерніо локал) – основний виконавчий орган. Складається з обраних населенням радників, призначається мером міста.

- **Мер**, очолює виконавчий орган. Він призначається міською радою з-поміж її членів.

Управління в територіальних одиницях будується на основі принципу **місцевої автономії, якою володіють усі територіальні одиниці**.²¹

Софія, Республіка Болгарія

Місто Софія²² є адміністративним центром як Софіївської області, так і міської області Софія. Столиця Софія входить до Софіївського Столичного Муніципалітету. Місто не поділено на інші адміністративні одиниці. Муніципалітети є юридичними особами і мають право на власність і незалежний муніципальний бюджет.

Органи управління в місті Софія:

- **Місцева Рада**, складається з 61 члена, які обираються безпосередньо населенням міста Софії. Міська Рада здійснює свої повноваження на підставі Конституції Республіки Болгарії, Європейської хартії про місцеве самоврядування та Закону про місцеве самоврядування і місцеве управління.

- **Мер міста (кмет)**.

- **Адміністрація міста Софія**.

У Конституції Болгарії вказано, що Болгарія є єдиною державою з місцевим самоврядуванням. У ній не допускаються автономні територіальні утворення. Її територіальна цілісність недоторканна.

Нормативні акти:

- Закон про місцеве самоврядування і місцеве управління (ЗАКОН за местното самоуправление и местната администрация);²³

- Європейська хартія місцевого самоврядування (ЕВРОПЕЙСКА ХАРТА за местното самоуправление (Страсбург, 15.X.1985 г.)).²⁴

²¹ Ю. В. Ковбасюка, АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ [Електронний ресурс] / Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/Валентина/Downloads/%255CNMKD%255Clibrary_nadu%255CNavch_Posybniky%255C047a8658-7f2e-41aa-90e3-c2ebf37d4593.pdf.

²² Столичният общински съвет [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://sofiacouncil.bg>

²³ ЗАКОН за местното самоуправление и местната администрация [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://web2.apis.bg/sofiacouncil/p.php?i=10071&b=0>.

²⁴ ЕВРОПЕЙСКА ХАРТА за местното самоуправление (Страсбург, 15.X.1985 г.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://web2.apis.bg/sofiacouncil/p.php?i=4835&b=0>.

Межі муніципалітету встановлюються після проведення референдуму населення відповідної території.

Муніципальна рада визначає розмір місцевих податків в умовах, за допомогою процедури, і в рамках, встановлених законом. Муніципальна рада визначає розмір локальних зборів в порядку, встановленому законом.

Місцеві органи влади відповідають за:

- Збір та утилізацію сміття.
- Благоустрій.
- Освітлення.
- Міське планування.
- Розвиток спорту, туризму, дозвілля.
- Побудова і утримання громадських будівель.
- Культура.
- Управління комунальними підприємствами.

Таллінн, Республіка Естонія

Міські органи влади:²⁵

- **Талліннська міська Рада народних депутатів/Міські збори**, представницький орган, обирається постійними жителями на чотирирічний термін на вільних, прямих, загальних виборах шляхом таємного голосування. **Міські збори** Таллінна налічують 79 членів (максимум). Керівництво роботою зборів **здійснює голова**, який є членом цих зборів, він веде засідання, здійснює представницькі функції та підписує нормативні акти, що ухвалюються радою.

- **Мер міста (лінапе)**, не може одночасно очолювати і раду і виконавчий орган.
- **Уряд міста (валітцус)/Управа**, виконавчий орган.

Місто Таллінн складається з 8 міських районів.²⁶ Адміністративні райони далі розділені на підгрупи районів (підрайони) і околиці (asum). Їхні назви і кордони офіційно визначені. В даний час існує 84 підокруги в Таллінні.

Місцеві органи влади:

²⁵ Офіційна веб-сторінка міста Таллінн [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tallinn.ee/>.

²⁶ Районы города на карте [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tallinn.ee/rus/rajonygoroda>.

- Районна рада міста (8 районних рад міста).
- **Старійшина міського району (*linnaosavanem*)**, керує управою міського району. Призначається та звільняється управою міста за поданням мера.

- **Управа міського району** (8 районних адміністрацій), має обмежені повноваження.

Міська Рада приймає рішення про формування міських районів. Міська Рада може організувати опитування громадської думки жителів щодо такого питання, якщо це необхідно. **Міська Рада приймає рішення про зміну меж, назви міського району.**

Формування міських районів може бути ініційовано (Закон про місцеве самоврядування):

- 1/4 членів ради;
- не менше одного відсотка жителів міста з правом голосу, але не менше п'яти жителів з правом голосу, що мешкають на відповідній території міста.

Статут району міста встановлює: опис меж районів міста; порядок формування уряду міського району; порядок призначення на посаду старійшини міського округу; повноваження районного уряду міста; використання бюджетних коштів; підстави і порядок ліквідації міського району.

Відповідно **до Конституції** районна управа автономно вирішує у межах законів усі питання місцевого життя. До їх компетенції, зокрема, належать: організація надання соціальної допомоги, соціальних послуг, догляду за людьми похилого віку та роботи з молоддю на території муніципалітету; житлове й комунальне господарство; водопостачання й каналізація, організація прибирання та підтримання чистоти, вивезення сміття й відходів; місцевий громадський транспорт; міське планування (встановлення загальних і детальних планувальних), утримання доріг. Ці повноваження здійснюються в тому обсязі, в якому вони не передані законом до відомства інших органів. Також **до обов'язків районних рад** входить утримання дошкільних закладів, що перебувають у їхній власності, шкіл, гімназій, гуртків за інтересами, бібліотек, музеїв, спортивних баз, будинків догляду й закладів охорони здоров'я, встановлення правил поведінки у громадських місцях.

Конституція забороняє змінювати кордони муніципалітетів, не заслухавши попередньо думку відповідного муніципалітету.

Законодавче підґрунтя:

- Закон про місцеве самоврядування;²⁷
- Закон про адміністративний поділ території Естонії;²⁸
- Закон про вибори до місцевих органів влади;
- Закон про бюджети міст та сіл.

²⁷ Local Government Organisation Act [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/509012014003/consolide>.

²⁸ Territory of Estonia Administrative Division Act [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/518112013003/consolide>.

Уряд міського району та старійшини не мають право приймати закони загального застосування. Старійшини районів міста можуть, в межах своїх повноважень і для виконання ними своїх функцій, видавати накази для організації внутрішньої діяльності уряду.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування в деяких столицях держав-членів ЄС

Столиця, Країна	Виконавча влада/міське самоврядування столиці	Адміністративно-територіальний устрій столиці (законодавче закріплення)	Порядок утворення, зміни, ліквідації адміністративно-територіальних одиниць столиці	Межі адміністративно-територіальних одиниць столиці (ким встановлюються)	Представницькі органи місцевого самоврядування в адміністративно-територіальних одиницях столиці (законодавче закріплення)/хто визначає повноваження представницьких органів	Власні бюджети/об'єкти власності адміністративно-територіальних одиниць столиці	Поєднання функцій виконавчого органу місцевого самоврядування із функціями місцевого органу виконавчої влади
Берлін, ФРН	Органи влади міста: - Законодавчий орган – Палата Представників; - Виконавчий орган – Сенат (правлячий Бургомістр, бургомістр, до 10 сенаторів).	Стаття 4 Конституції, Берлін складається з 12 районів.	Будь-яка зміна території району міста відбувається за згодою Палати Представників.	Палата Представників.	Відповідно до Конституції, органи самоврядування міста: - Районна Асамблея (Bezirksverordnetenversammlung) – представницький орган; - Адміністрація району – виконавчий орган, на чолі з головою району. Сенат міста визначає повноваження районних органів в місті.		-
Братислава, Республіка Словаччина	Органи влади: - Мер міста (Primátor) – головний виконавчий орган, обирається на 4 роки; - Міська Рада (Mestské zastupiteľstvo), законодавчий	Закон про Головне місто Республіки Словаччина. Місто Братислава	Право на утворення, ліквідацію, зміну, об'єднання районів міста	Межі районів міста встановлені відповідно до кадастрових районів міста.	Закон про Головне місто Республіки Словаччина. Місцеві органи влади (Magistrát): староста, місцева рада (9 членів), комісія. Міська Рада визначає обсяг	Райони міста мають власні бюджети та майно.	В законі не зазначено.

	<p>орган міста. Органи Міської Ради:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Міська Рада (Mestská rada), виконавчий та наглядовий орган, а також виконує роль радника для мера міста. Складається з 28 членів: мер міста та його заступники, старости районів міста та до 10 членів міської ради. ✓ Комісія Міської Ради (Komisie mestského zastupiteľstva). - Місцеві органи влади (Magistrát): староста, місцева рада (9 членів), комісія. 	поділено на 17 районів.	має Міська Рада. Цей процес відбувається шляхом проведення референдуму.		повноважень. Повноваження районних рад зазначені в статуті кожного району міста.		
Брюссель, Королівство Бельгія	<p>Органи влади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Міська Рада, обирається населенням на 6 років; - Виконавчий орган, коледж альдерменів, складається з мера і альдерменів; - Мер, очолює і раду і коледж альдерменів, призначається Королевою за рекомендацією міської ради. 	Відсутній	-	-	-	-	-
Будапешт, Республіка Угорщина	<p>Органи влади міста-столиці Будапешт:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Лорд-Мер міста, виконавчий орган, який обирається на 4 роки. - Генеральна Асамблея (33 члени, 34-й член – мер, 23 з 	Закону про місцеве самоврядування , місто Будапешт складається з 23 районів.	Генеральна Асамблея, представницькі органи районної влади можуть змінювати територію міста,	Генеральна Асамблея, представницькі органи районної влади за згодою Парламенту.	Закон про місцеве самоврядування. Районні органи управління:	Райони міста мають власні бюджети та майно.	-

	<p>яких – це мери районів міста та 9 представників від так званих компенсаційних списків партії).</p> <p>- Головний Нотаріус, очолює Генеральну Асамблею, призначається органом представників, допомагає в роботі органу представників і меру міста.</p>		за згодою Парламенту та шляхом проведення референдуму.		представників. Міські органи влади та органи влади місцевого самоврядування не залежні один від одного.		
<p>Варшава, Республіка Польща</p>	<p>Органи міської влади:</p> <p>- Міська Рада (Rada miasta) – законодавчий і контрольний орган міста. До складу Міської Ради Варшави входить 60 членів (radni).</p> <p>- Керівник Міської Ради (Przewodniczącym Rady Miasta);</p> <p>- Президент міста (Prezydenta miasta stołecznego Warszawy) – виконавчий орган міста;</p> <p>- Адміністрація Міста - організаційна одиниця, за допомогою якої президент міста виконує завдання.</p>	<p>Закон про Устрій міста-столиці Варшава (стаття5), створення додаткових одиниць в місті Варшава є обов'язковим. Варшава складається з 18 районів.</p>	<p>Міська Рада міста Варшави має право змінювати територію районів шляхом прийняття відповідного рішення з попередньою консультацією з мешканцями або за їх ініціативи.</p>	Міською Радою міста Варшава.	<p>Закон про Устрій міста-столиці Варшава. Місцеві органи влади: районна рада, бурмістр району та адміністрація району. Міською Радою міста Варшава визначаються повноваження районних рад.</p>	Бюджет району міста є невід'ємною частиною бюджету міста Варшави, йде додатком до основного бюджету міста.	В законі не прописано.
<p>Гельсінкі, Фінляндська Республіка</p>	<p>Органи влади столиці Гельсінкі:</p> <p>- Міська Рада (кунанвалтусто), головний орган прийняття рішень в місцевій політиці, який складається з 85 осіб, яких обирають жителі строком на 4 роки. Зі складу міської ради обирається керівник ради.</p>	Законом непередбачений поділ столиці на адміністративні одиниці.	-	-	-	-	-

	<ul style="list-style-type: none"> - Адміністрація міста (кунангалітус), виконавчий орган. - Мер міста і заступники Мера складають виконавчу групу міста. Мер очолює адміністрацію. 							
Мадрид, Королівство Іспанія	<p>Міські органи влади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Міська рада (Ayuntamiento de Madrid), складається з 57 членів, що обираються раз на чотири роки шляхом загального голосування всіх громадян, яким на той момент виповнилося 18 років. З членів ради обирається головуючий. - Міська Виконавча Рада, складається з мера, заступників мера, 8 делегатів. - Мер столиці, обирається на загальних муніципальних виборах. 	Мадрид адміністративно розділений на 21 округ, які в свою чергу поділяються на 128 районів (barrios).			<p>Місцеві органи влади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рада органу місцевого самоврядування (хунта де губерніо локал) – основний виконавчий орган. Складається з обраних населенням радників, призначається мером міста. Мер, очолює виконавчий орган. Він призначається міською радою з-поміж її членів 	Кожен округ міста має власний бюджет і майно.	-	
Софія, Республіка Болгарія	<p>Органи управління в місті Софія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Місцева Рада, складається з 61 члена, які обираються безпосередньо населенням міста Софії. - Мер міста. - Адміністрація міста Софія. 	Не передбачений поділ міста на адміністративні одиниці нижчого рівня.	-	-	-	-	-	
Таллінн, Республіка Естонія	<p>Міські органи влади:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Талліннська міська Рада 	Закон про міське самоврядування.	Міська Рада приймає рішення про	Рада приймає рішення про зміну меж, назви	Закон про міське самоврядування.	Місцеві органи влади:	-	-

	<p>народних депутатів/Міські збори, представницький орган, обирається постійними жителями на чотирирічний термін. Міські збори Таллінна налічують 79 членів (максимум).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мер міста (лінапе), не може одночасно очолювати і раду і виконавчий орган. - Уряд міста (валітцус)/Управа, виконавчий орган. 	<p>Таллінн складається з 8 міських районів.</p>	<p>формування міських районів. Формування міських районів може бути ініційовано:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1/4 членів ради; - не менше одного відсотка жителів міста з правом голосу, але не менше п'яти жителів з правом голосу, що мешкають на відповідній території міста. 	<p>міського району.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Районна рада міста (8 районних рад міста). - Старійшина міського району (linnaosavanem), керує управою міського району. Призначається та звільняється управою міста за поданням мера. - Управа міського району (8 районних адміністрацій), має обмежені повноваження. 		
--	---	--	---	--------------------------------	--	--	--

Інформацію підготувала Валентина Головань,
аналітик ЄІДЦ